

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Факультет соціології

Кафедра галузевої соціології

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

СОЦІАЛЬНИЙ ПРОСТІР: СУСПІЛЬСТВО, КУЛЬТУРА ТА
МИСТЕЦТВО

для студентів

галузь знань	D Бізнес, адміністрування та право
спеціальність	D3 Менеджмент
освітній рівень	бакалавр
освітня програма	Менеджмент культурних та креативних індустрій (з обов'язковим вивчення двох іноземних мов)
вид дисципліни	обов'язкова

Форма навчання	заочна
Навчальний рік	2026/2027
Семестр	3-4
Кількість кредитів ECTS	4
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	іспит

Викладач: Алла ПЕТРЕНКО-ЛИСАК

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. (_____) «__» 20__ р.
(підпис, ПБ, дата)

на 20__/20__ н.р. (_____) «__» 20__ р.
(підпис, ПБ, дата)

КИЇВ – 2026

Розробник: кандидат соціологічних наук, доцент, доцент кафедри галузевої соціології Алла ПЕТРЕНКО-ЛИСАК

ЗАТВЕРДЖЕНО
Зав. кафедри галузевої соціології
(підпис) Ольга БЕЗРУКОВА
Протокол № 2 від «22» січня 2026 р.

Схвалено науково-методичною комісією факультету соціології

Протокол № 5 від «23» січня 2026 р.

Голова науково-методичної комісії (підпис) Тетяна ЧЕРВІНСЬКА

1. Мета дисципліни – ознайомлення з основними теоріями суспільства та соціального простору, способами тлумачень та означеннями просторових понять в соціально-гуманітарних та суміжних науках, вивчення результату актуалізації просторової тематики (spatial turn) в гуманітаристиці та мистецьких практиках, осмислення практик використання просторових концептів та образів в різноманітних жанрах мистецтва.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. Знати загальну соціологію та соціокультурну антропологію. Знати базові поняття суспільно-політичних наук.
2. Вміти аналітично та критично мислити, читати сучасну літературу.
3. Володіти навичками роботи з комп'ютерною та цифровою технікою.

3. Анотація навчальної дисципліни: дисципліна носить проблемний та дослідницький характер, сприяє формуванню в професійній свідомості майбутніх менеджерів культурних та креативних індустрій уявлень щодо розуміння сутності соціуму та суспільства, проблематичності концепту «простір» в теорії та на практиці; передбачається набуття вмінь працювати з практичними кейсами та сучасною літературою, критично опрацьовувати першоджерела, розвиток навичок аналізу, порівняння та оцінки мистецької спроможності трансформації соціальних відносин та цінностей, набуття знань про способи тлумачень та означень просторових понять, про відмінності між ними, про основні теоретичні концепції, які експлікують поняття простору, про роль і значення просторових метафор в культурних та мистецьких практиках, про сутність образів простору та його соціальне значення.

4. Завдання (навчальні цілі): вивчення теорій суспільства та соціального простору, сфер культури та мистецтва, що спрямовано на формування таких *компетентностей* як:
 ЗК3. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
 ЗК7. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
 ЗК10. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
 ЗК13. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
 ЗК14. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.
 ФК11. Здатність створювати та організовувати ефективні комунікації в процесі управління.
 ФК21. Здатність до комплексного бачення соціокультурних процесів та явищ, ціннісних та соціогрупових особливостей соціальних спільнот.
 ФК22. Здатність аналізувати прояви соціокультурного розмаїття суспільства, причини і наслідки соціальних явищ та процесів.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (РН) (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1	знати специфіку соціального простору суспільства, основні теоретичні концепції, що експлікують поняття простору, соціального передусім; роль і значення просторових метафор, сутність просторових образів та уявлень та їхнього соціального значення; особливості індивідуального та	лекції, практичні заняття, самостійна робота	практичні та творчі завдання, кейси; іспит	30

	публічного просторів, способи втілення просторових концептів в художні твори мистецтва			
2	вміти працювати з сучасною науковою літературою, критично опрацювання першоджерела, використовувати методи аналізу, фіксувати інструменталізацію соціального простору в культурі та мистецтві	лекції, практичні заняття, самостійна робота	практичні та творчі завдання, кейси, контрольна робота	30
3	організовувати та презентувати результати навчальних дослідницько-пошукових проєктів та творчих завдань	самостійна робота, практичні заняття	презентація, колоквиум; іспит	20
4	вести аналітичну, дослідницьку та пошукову діяльність	самостійна робота, практичні заняття	практичні завдання та кейси	20

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни (код)	1	2	3	4
Програмні результати навчання (назва)				
РН3. Демонструвати знання теорій, методів і функцій менеджменту, сучасних концепцій лідерства.	+			
РН5. Описувати зміст функціональних сфер діяльності організації.		+		
РН8. Застосовувати методи менеджменту для забезпечення ефективності діяльності організації.			+	+
РН11. Демонструвати навички аналізу ситуації та здійснення комунікації у різних сферах діяльності організації.		+		
РН13. Спілкуватись в усній та письмовій формі державною та іноземною мовами.			+	+
РН15. Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та громадсько свідомо на основі етичних міркувань (мотивів), повагу до різноманітності та міжкультурності.			+	+
РН17. Виконувати дослідження індивідуально та/або в групі під керівництвом лідера.			+	+
РН22. Визначати соціокультурний потенціал різних стейкхолдерів культурного життя та оцінювати сучасну соціокультурну ситуацію.	+	+		
РН26. Пояснювати закономірності та особливості розвитку і функціонування соціокультурних явищ у контексті професійних задач.		+		

7. Схема формування оцінки.

7.1 Форми оцінювання студентів:

- семестрове оцінювання:

активна робота на практичних заняттях та в рамках годин самостійної роботи, в т.ч. виконання творчих робіт та кейсів, участь у колоквиумах, презентація результатів – РН1, РН2, РН3, РН4: загалом **60 балів** (36 мінімальних), зокрема дві контрольні роботи по 24 бали кожна (15 мінімальних); максимальна кількість балів за 3 семестр – 28 (мінімальна - 17), за 4 семестр – 32 (мінімальна - 19).

	№ (семестр)	Мінімум балів	Максимум балів
Практичні заняття (РН1, РН2, РН3, РН4)	1 (3 семестр)	2	4
	2 (4 семестр)	2	4
	3 (4 семестр)	2	4
Контрольні роботи (РН1, РН2)	1 (3 семестр)	15	24
	2 (4 семестр)	15	24
		36	60

- **підсумкове оцінювання:** письмовий іспит – РН1, РН2 (білет містить два питання: теоретичне та творче) – **40** максимальних **балів** (15 балів за виконання теоретичного, 25 – за виконання творчого завдання); мінімальний бал успішного складання – **24 бали** (9 балів за виконання теоретичного, 15 – за виконання творчого завдання).

- **додаткові бали:** в межах максимальних 10% від семестрового балу, отриманого студент_ом/кою – протягом семестру студент_ка а) веде щоденник відвідування культурно-мистецьких заходів із реферативними нотатками та візуальним фактажем щодо змісту заходу в контексті тематики дисципліни або б) прослуховує релевантний темам дисципліни позаакадемічний навчальний курс, що підтверджено відповідним сертифікатом успішності або в інший доказовий спосіб.

- **умови допуску до підсумкового іспиту:** для студентів, які набрали сумарно меншу кількість балів за критично-розрахунковий мінімум – **36 балів** для одержання допуску до іспиту обов'язковим є повторне складання контрольних робіт або виконання окремого завдання від викладача.

7.2 Організація оцінювання:

Практичні заняття оцінюються по факту проведення та/або виконання завдання, бали накопичуються протягом семестру.

7.3 Шкала відповідності оцінок

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекційних та практичних занять

№ п/п	Назва теми	Кількість годин		
		Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
3 семестр				
1. Поняття про суспільство та соціально-просторові форми та явища				
1	Сутність суспільства як соціальної форми: суспільство премодерну, модерну та постмодерну. Образ соціального простору: від міфології до футурології Соціальна система суспільства, нерівності та ієрархії, зв'язки та контакти	2	2	16
2	Місце, локал, топос. Соціальна топологія. Не-місце. Транзитні та лімінальні простори. Поняття границі та межі. Територія та ідентичність. Центр-провінція-периферія. Соціальний хронотоп. Соціальна пам'ять в просторі і часі. Простори та місця пам'яті.	2		8
3	Контрольна робота			30
	Загалом 3 семестр:	4	2	54
4 семестр				
2. Простір культури та мистецтва. Соціальний простір в творах мистецтва				
4	Місце, локал, топос. Соціальна топологія. Не-місце. Транзитні та лімінальні простори. Поняття границі та межі. Територія та ідентичність. Центр-провінція-периферія. Соціальний хронотоп. Соціальна пам'ять в просторі і часі. Простори та місця пам'яті.		2	8
5	Соціум і культура. Суспільство спектаклю та суспільство споживання. Поле культури. Деколонізація. Соціум та мистецтво. Мистецтво новітніх медій. Простір закладів культури та мистецтв. Простір звуку та тиші. Соціальний простір/суспільство в художніх текстах та рекламі. Соціальний простір/суспільство в кіно, театрі та у комп'ютерних іграх.	2	2	16
6	Контрольна робота			30
	Загалом 4 семестр:	2	4	54
	Всього:	6	6	108

Загальний обсяг **120 год.**, в тому числі:

Лекцій – **6 год.**

Практичні заняття – **6 год.**

Самостійна робота – **108 год.**

9. Рекомендовані джерела:

а) основна:

1. Барінова Я. New Media Art. Пам'ять. Простір. К.: Лабораторія, 2023. 176 с.
2. Мости замість стін, або Що об'єднує українців / упоряд. Т. Терен. Л.: ВСЛ, 2020. 144 с.

3. Петренко-Лисак А.О. Соціальний простір у міждисциплінарному вимірі. К.: VADEX, 2013. 400 с.

б) додаткова:

4. Боклах Д.Ю. Дефініції і взаємозв'язок категорій топосу, хронотопу, локусів міста та їх предметна реалізація у міському тексті художнього твору // Наукові записки ХНПУ ім. Г.С. Сковороди. 2018. Вип. 1(87). С. 3-25.
5. Вжосек В. Межа та межовість як мисленнєві категорії // Схід/Захід: Історико-культурологічний збірник. Вип. 13-14: Спец. вид.: Історична пам'ять і тоталітаризм: досвід Центрально-Східної Європи. Х.: ТОВ «НТМТ», 2009. С.291-299.
6. Вронська Т., Стяжкіна О. Мінусники: Покарані простором. К.: Темпора, 2021. С.9-103 (456 с.)
7. Голубчик Г. Місця пам'яті українців як чинник суспільної інтеграції: архетипний підхід // Публічне управління: теорія та практика. 2015. Вип. 1. С. 150-155.
8. Гілен П. Креативність та інші фундаменталізми. Х.: IST Publishing, 2019. 112 с.
9. Гілен П., Лайстер Т. Культура в підмурках громадянського суспільства. Х.: IST Publishing, 2023. 120 с.
10. Голька М. Суспільна пам'ять та її імпланти. К.: Ніка-Центр, 2022. 216 с.
11. Ісаченко І. Зикурати та лабіринти. Архітектура пам'яті // Pragmatika. URL: <http://surl.li/fomqn>
12. Кривицька О. Дискурс пограниччя в соціокультурних дослідженнях: теоретико-методологічні аспекти // Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. Вип. 2. К.: ІПЕНД ім. І. Ф. Кураса, 2018. С. 257-271.
13. Манукян Ю. Звукові ландшафти за часів війни. Голос німоти // Postimpreza. URL: <http://surl.li/eatbd>
14. Носко К., Лук'янець В. Де кураторство. Художник як куратор та куратор як художник. Х.: ist publishing, 2026. 244 с.
15. Петренко-Лисак А. Пам'ять спального мікрорайону: (не) для туристів // Місто: історія, культура, суспільство. Е-журнал урбаністичних студій. № 1 (12). 2021. С. 98-117.
16. Петренко-Лисак А. Соціологія простору: навчально-методичний комплекс для студентів спеціальності 054 «Соціологія» освітнього ступеня «бакалавр» освітньої програми «Соціологія» К.: 2023. 60 с. URL: https://sociology.knu.ua/sites/default/files/newsfiles/nmk_s.prostoru_0.pdf
17. Пролєєв С. Місця пам'яті та безпам'ятство в культурі // Філософська думка. 2013. № 6. С. 10-13.
18. Семерин Х. Мапування просторової пам'яті про революцію гідності в Україні // МІКС: місто, історія, культура, суспільство. №14. С. 136-154. URL: <http://mics.org.ua/journal/index.php/mics/article/view/221/219>
19. Скок Н.С. Хронотоп у соціологічному вимірі: попередній аналіз // Грані. №139(11). 2016. С.53-57.
20. Соціологічні дослідження культури: концепції та практики / збір.наук.праць; Щербина В.М., Наумова М.Ю., Аза Л.О. та ін. К.: Ін-т культурології НАМУ, 2010. 256 с.
21. Шафаренко Ж. Ю. Структуралістська методологія дослідження соціального простору // Вісник НТУУ «КПІ». Філософія. Психологія. Педагогіка : збірник наукових праць. 2009. № 3(27). Ч.2. С. 19-22.